

75/103

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA WOJSK OBRONY PRZECIWCHEMICZNEJ

JAWNE

[REDACTED]

Egz.nr ... 1

Płk [REDACTED].dr hab. Stanisław ŚLADKOWSKI

PROBLEMY OBRONY PRZECIWCHEMICZNEJ
W OPERACJI OBRONNEJ ARMII

Wykład

Biblioteka Główna
Akademii Sztuki Wojennej

51515

09-051515-000-0

51515

WARSZAWA

1990

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA WOJSK OBRONY PRZECIWCHEMICZNEJ

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 54305

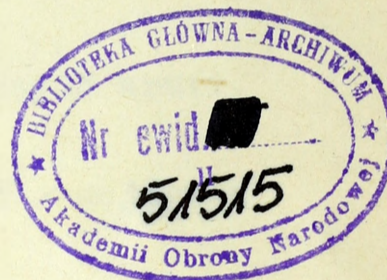
PODSZYWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz. U. RP Nr 11 poz. 95)
.....
podpis

~~SECRET~~
Egz.nr 1

Płk [REDACTED].dr hab. Stanisław ŚLADKOWSKI

PROBLEMY OBRONY PRZECIWCHEMICZNEJ
W OPERACJI OBRONNEJ ARMII

Wykład

WARSZAWA

1990 rok.

TEMAT: PROBLEMY OBRONY PRZECIWCHEMICZNEJ
W OPERACJI OBRONNEJ ARMII

CEL: Zapoznać słuchaczy z istotą obrony przeciwchemicznej oraz z wykonywaniem przedsięwzięć i zadań z niej wynikających przez wojska armii, prowadzącej operację obronną.

METODA: Wykład.

MIEJSCE: Sala wykładowa.

CZAS: 2 godziny lekcyjne /2 x 45 min./.

LITERATURA:

1. Regulamin walki wojsk lądowych sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Operacja obronna armii. Podręcznik. ASG WP 1989. Nr bibl. 02857.
3. Zabezpieczenie chemiczne wojsk w działaniach bojowych i operacjach. Podręcznik. ASG WP. 1988. Nr bibl. Pf 2659.
4. Schematy:
 - a/ Struktura organizacyjna wojsk chemicznych armii. Nr Pf 7780;
 - b/ Organizacja systemu wykrywania skażeń w wojskach operacyjnych. Nr Pf 5875;
 - c/ Obrona przeciwchemiczna. Nr Pf 8313.
5. Foliogramy:
 - a/ Działanie brygady chemicznej armii i frontu. Nr Pf 1948;
 - b/ Zasady wykorzystania i działania bchemt armii. Nr Pf 1954.

WSKAZÓWKI:

Wykład prowadzić w oparciu ~~o~~ o treść opracowania, w którym zawarto: określenie pojęcia obrona przeciwchemiczna, jej cel i przedsięwzięcia; czynniki wpływające na realizację przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej oraz zadania stojące do wykonania przed wojskami armii, a wynikające z jej istoty i składu wojsk obrony przeciwchemicznej armii oraz ich ogólne możliwości; zasady i sposoby wykonania zadań obrony przeciwchemicznej w toku operacji obronnej armii.

W czasie wykładu dla zilustrowania przedstawionej treści wykorzystać schematy i foliogramy, ich użycie wskazano w tekście

wykładu. Przewidzieć kilka minut na odpowiedzi, na pytania zadane z sali. Przy podawaniu literatury podkreślić znaczenie podręcznika - poz. 3. - dla uzyskania wiedzy o poruszanej w wykładzie tematyce.

TREŚĆ WYKŁADU

W toku zajęć szkoleniowych, ćwiczeń, czy studiowania literatury napotykamy często na pojęcie „zabezpieczenie bojowe”, którego jednym z celów, osiąganych przez działalność wojsk i służb, jest stworzenie wojskom /.../ „warunków zorganizowanego wejścia do walki w odpowiednim czasie i pomyślnego jej prowadzenia” /Reg. walki s. 371/. Pojęcie to kryje w sobie kilka przedsięwzięć, organizowanych przez dowództwa, sztaby i szefów rodzajów wojsk i służb armii a realizowanych przez wojska, pośród nich zaś „obronę przeciwchemiczną.”

Składa się na nią realizowanie przez żołnierzy różnych rodzajów wojsk i służb - przede wszystkim przez wojska obrony przeciwchemicznej - specjalistycznych przedsięwzięć, służących tworzeniu warunków do działania w złożonej i skomplikowanej sytuacji bojowej na polu współczesnej walki oraz do obniżania rozmiarów skutków użycia na nim broni masowego rażenia.

W czasie wykładu omówię elementy składowe obrony przeciwchemicznej, wskażę czynniki taktyczno-operacyjne wywierające wpływ na potrzeby i możliwości ich realizacji oraz przedstawię ogólne zasady wykonywania zadań obrony przeciwchemicznej przez wojska w operacji obronnej armii.

Jak już zaznaczyłem wcześniej, obrona przeciwchemiczna jest elementem składowym zabezpieczenia bojowego. Czemu więc ona służy? W regulaminie walki ..., na stronie 401, w pkt. 648 czytamy:

„organizuje się ją i realizuje w celu stworzenia wojskom warunków niezbędnych do wykonania zadań w sytuacjach skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych oraz maskowania oddziałów /pododdziałów/ i obiektów dymami, zapewnienia wojskom bezpieczeństwa od promieniowania, a także rażenia przeciwnika środkami zapalającymi.”

Tak sformułowany cel obrony przeciwchemicznej, wskazuje na dwuaspektowe podejście do sposobów jego realizacji. Jeden to działanie mające tworzyć warunki do walki w sytuacji skażeń, drugi to czynne przeciwdziałanie dymami i rażenie przeciwnika środkami zapalającymi. Toteż w dalszej części wykładu pokażę rozkład obciąże-

nia wojsk poszczególnymi formami działalności zawierającej się w ramach wykonywania zadań obrony przeciwchemicznej.

Uwaga! Przy wymienieniu przedsięwzięć użyć schematu nr Pf 8313 Obrona przeciwchemiczna.

Przypomnijmy teraz, jakie przedsięwzięcia prowadzą do osiągnięcia w.w. celów obrony przeciwchemicznej. Są nimi:

1. Wykrywanie wybuchów jądrowych oraz uderzeń chemicznych i środkami zapalającymi.
2. Rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych.
3. Udział w wykonywaniu przejść w zaporach chemicznych /niszczeniu lub unieszkodliwianiu fugasów chemicznych przeciwnika/.
4. Wykorzystanie indywidualnych i zbiorowych środków ochrony przed skażeniami.
5. Kontrola napromienienia i stopnia skażenia wojsk i obiektów tyłowych.
6. Zabiegi specjalne uzbrojenia, umundurowania, sprzętu bojowego /amunicji/ i innych środków materiałowych, odkażanie i dezynfekcja odcinków terenu, dróg i urządzeń oraz zabiegi sanitarne żołnierzy. W nowym regulaminie likwidacja skażeń.
7. Realizacja przedsięwzięć zapewniających bezpieczeństwo od promieniowania. W nowym regulaminie nie będzie tego pojęcie.
8. Wykorzystanie dymów.
9. Użycie przez wojska obrony przeciwchemicznej miotaczy ognia.

Nawiązując do wcześniejszego twierdzenia o dwuaspektowym podejściu do problemów obrony przeciwchemicznej i biorąc pod uwagę treść poszczególnych przedsięwzięć oraz wiążąc je z celami, jakie zamierza się osiągnąć przez ich realizację, można wyróżnić spośród tych przedsięwzięć dwie kategorie, związane z działalnością wojsk, z ich wykonawcą. A więc pierwsze to takie przedsięwzięcia, jakie obejmują swoim zakresem **wszystkie** oddziały i związki taktyczne armii, a druga kategoria to takie, które odnoszą się przede wszystkim do wojsk obrony przeciwchemicznej, choć są w mniejszym zakresie wykonywane przez ²⁰ powstałe rodzaje wojsk i służb.

Jednak przed ich wyliczeniem muszę się zastrzec, że jest to podział umowny, dokonany dla podkreślenia wagi i uwypuklenia złożoności problematyki obrony przeciwchemicznej, i że granice oddzielające te kategorie bywają zgoła nieokreślone.

Do pierwszej grupy przedsięwzięć zaliczamy:

- wykorzystanie indywidualnych i zbiorowych środków ochrony przed skażeniami, które zabezpieczają wojska przed rażącym działaniem skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych oraz środków zapalających lub wydatnie zmniejszają skutki ich oddziaływania. Ten rodzaj ochrony, ze względu na powszechność i ogólną dostępność - każdy bowiem żołnierz jest wyposażony w środki ochrony indywidualnej oraz może korzystać z ochrony, jakie zapewniają ruchome środki zbiorowej ochrony /czołgi, transportery opancerzone, bojowe wozy piechoty i różnego rodzaju aparatownie/ i środki polowe oraz stacjonarne /schrony, przykryte szczeliny, okopy itp./, jest podstawowym sposobem zabezpieczenia żołnierzy oddziałów, związków taktycznych i obiektów armii;

- zabiegi specjalne uzbrojenia, umundurowania, sprzętu bojowego /amunicji/ i innych środków materiałowych, odkażanie i dezynfekcja odcinków terenu, dróg i urządzeń oraz zabiegi sanitarne żołnierzy. Przedsięwzięcie to jest wykonywane przez wojska w zakresie wyznaczonym ich możliwościami i ogranicza się przede wszystkim do zabiegów specjalnych i sanitarnych częściowych z użyciem do ich przeprowadzenia sprzętu znajdującego się w wyposażeniu pododdziałów-

- zestawy odkażające - i środków przeciwochemicznych - pakiety odkażające, dezaktywacyjne itp. Całkowite zabiegi specjalne, sanitarne i inne zadania wymagające większego nakładu sił i środków, przeprowadzają wojska obrony przeciwochemicznej;

- kontrolę napromienienia - element ogólnego przedsięwzięcia - którą się prowadzi w celu określenia zdolności bojowej wojsk oraz zakresu i potrzeb przeprowadzenia przedsięwzięć profilaktyczno-leczniczych. Realizuje się ją przez wyposażenie żołnierzy w dawkomierze jonizacyjne DKP-50 przez dawkomierze chemiczne DP-70M lub radiofotoluminescencyjne DI-77 i w odpowiednie czytniki;

- realizację przedsięwzięć zapewniających bezpieczeństwo od promieniowania. Polega ona na prowadzeniu okresowej kontroli stopnia skażenia i pomiarów mocy dawki w pobliżu źródeł promieniowania /reaktory jądrowe, składowiska odpadów promieniotwórczych i inne urządzenia przemysłu jądrowego/, kontrola napromienienia obsługi; wykorzystaniu osłon, środków ochrony, preparatów radioochronnych i innych;

- użycie dymów przez wojska, wykorzystujące do tego środki

dymne znajdujące się w wyposażeniu oddziałów i związków taktycznych: granaty dymne RGD-2, świece dymne DM-11, BDSz-5 i MDSz, artyleryjska amunicja dymna, instalacje i urządzenia do zadymiania -

- termiczna aparatura dymotwórcza /TAD/ czołgów i bojowych wozów piechoty, wielolufowe wyrzutnie granatów dymnych. Obok tego na mniejszą skalę wykonywanie zasłon dymnych przez etatowe i przydzielone armii lub działające na korzyść jej elementów ugrupowania pododdziały zadymiania wojsk obrony przeciwchemicznej /w tym także śmigłowce wyposażone w wytwornice dymów zasłonowych - WDZ/ oraz przez wspierające lotnictwo.

Do drugiej grupy przedsięwzięć zaliczymy:

- wykrywanie wybuchów jądrowych oraz uderzeń chemicznych i środkami zapalającymi - organizowane dla uzyskania informacji, stanowiących podstawę do prognozowania rozwoju sytuacji skażeń oraz określania strat wojsk, zniszczeń, zatopień itp. skutków użycia broni masowego rażenia przez przeciwnika. Do wykonania tego przedsięwzięcia został utworzony system wykrywania skażeń armii, którego trzon stanowią specjalistyczne pododdziały i osoby funkcyjne wojsk obrony przeciwchemicznej, i do którego są włączone elementy nieetatowe rodzajów wojsk i służb. System ten, składający się z sieci wykrywania wybuchów jądrowych i skażeń oraz stacji obliczeniowo-analitycznej, zapewnia zebranie informacji o uderzeniach bronią masowego rażenia i ocenę sytuacji w obszarze działań obronnych armii w ciągu 2-3 godzin od rozpoczęcia zmasowanych uderzeń tą bronią;

Uwaga! Skład systemu wykrywania skażeń omówić na podstawie schematu nr Pf 5875. Organizacja SWS w wojskach operacyjnych.

- rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych prowadzi się po to, by dostarczyć dowódcy i sztabowi danych o rzeczywistej sytuacji skażeń na polu walki. Prowadzą je wyspecjalizowane pododdziały tj: kompania rozpoznania skażeń brygady przeciwchemicznej, kompania chemiczna bchemt i ABMZ, pluton chemiczny pułku zabezpieczenia SD armii, klucz śmigłowców rozpoznania skażeń;

- udział w wykonywaniu przejść w zaporach chemicznych /niszczeniu lub unieszkodliwianiu fugasów chemicznych przeciwnika/ mają wyznaczone do tego pododdziały przeciwchemiczne współdziałające z woj-

skami inżynieryjnymi, a przede wszystkim plutony i kompanie chemiczne wyposażone w instalacje specjalne IRS różnego typu;

- kontrolę stopnia skażenia promieniotwórczego i chemicznego wykonywaną przez pododdziały kontroli dozymetrycznej, rozpoznania skażeń oraz wyspecjalizowane laboratoria armijne; częściowo w tyłach armii kontrolę tę przeprowadza obsługa składów żywnościowych. Jej celem jest określenie wpływu skażeń na przydatność środków i materiałów skażonych do dalszego użycia, sprawdzenie prawidłowości przeprowadzenia zabiegów specjalnych itp.;

- zabiegi specjalne uzbrojenia, umundurowania, sprzętu bojowego /amunicji/ i innych środków materiałowych, odkażanie i dezynfekcję odcinków dróg i urządzeń oraz zabiegi sanitarne żołnierzy - całkowite - prowadzi się po wyprowadzeniu skażonych pododdziałów ze stref skażeń siłami i środkami wojsk obrony przeciwchemicznej armii tj.: batalionami zabiegów specjalnych, batalionem chemicznym tyłów armii oraz siłami pododdziałów przeciwchemicznych związków taktycznych;

- użycie miotaczy ognia przez kompanię miotaczy ognia do rażenia żołnierzy przeciwnika znajdujących się w schronach, budynkach i samochodach, a także do powodowania pożarów obiektów bojowych i w terenie - szczególnie podczas walki w rejonach zurbanizowanych.

Wykonawstwo przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej podlega ciągłej **ewolucji** tak pod względem zakresu, jak i pracochłonności, czy też technicznych sposobów ich realizacji. Wpływa na to wiele czynników natury taktyczno-operacyjnej i technicznej, kształtujących formy i określających zasady użycia pododdziałów i oddziałów wojsk obrony przeciwchemicznej, umiejscowienia ich w strukturach organizacyjnych, a także wskazujących zadania jakie stoją do wykonania przed wojskami.

Trudno jest wymienić i jednoznacznie określić wszystkie czynniki /także podlegające zmianom/ dlatego też wymienię kilka, mających decydujące znaczenie dla procesu organizacji i kierowania obroną przeciwchemiczną. Zaliczymy do nich: strukturę ugrupowania obronnego armii; sposób prowadzenia działań bojowych przez jednostki armijne; charakter działań wojennych, zwłaszcza zaś to, czy została użyta broń masowego rażenia, czy tylko istnieje groźba jej zastosowania; skład wojsk obrony przeciwchemicznej; teren działania. Scharakteryzujmy krótko każdy z nich.

Struktura obronna armii, na którą się składa odpowiedni układ i przygotowanie pododdziałowych punktów oporu, tworzących system

pasów, rubieży, rejonów i pozycji obronnych oraz dróg dowozu, manewru i ewakuacji, wyznacza potrzeby użycia pododdziałów i oddziałów przeciwchemicznych oraz określa obszar ich działania. Armia może organizować obronę w pasie szerokości 150-200 km i głębokości 100-120 km. Wskaźniki te rzutują na konieczność posiadania manewrowych pododdziałów przeciwchemicznych, zdolnych do szybkiego przemieszczania się do rejonów wykonywania zadań, które mogą być położone w różnej odległości od ich rejonów wyjściowych.

Ugrupowanie operacyjne armii wyznacza miejsce rozmieszczenia w nim wojsk obrony przeciwchemicznej. Oddział przeciwchemiczny /pułk/, stanowiący specjalistyczny odwód armii, rozmieszcza się za drugim pasem obrony /powyżej 40-60 km od przedniego skraju/, przewidując dla niego wykonywanie zadań przede wszystkim na korzyść jednostek specjalnych armii - np. ABROT oraz związków taktycznych drugiego rzutu.

Oznacza to, że musi on objąć swoim działaniem elementy ugrupowania rozmieszczone i działające na powierzchni rzędu 8000-16000 km². Wymóg ten, powiązany z potrzebą podjęcia działań przez odwód przeciwchemiczny krótko po zaistnieniu skażeń, spowodował między innymi wprowadzenie trzech stopni gotowości bojowej pododdziałów zabiegów specjalnych - od trzeciego do pierwszego. Pozwala to na przystąpienie do likwidacji skażeń w czasie od 1 do 2,5 godziny latem lub od 2 do 3 godzin zimą w dowolnym miejscu /punkcie/ prowadzenia zabiegów specjalnych, wybranym spośród kilku wcześniej planowanych.

Sposób prowadzenia działań bojowych przez armię wpływa bezpośrednio na użycie wojsk obrony przeciwchemicznej oraz na zakres zadań przez nie wykonywanych. Tak np. w czasie walki o przedni skraj zwiększy się zakres wykorzystania armijnych pododdziałów rozpoznania skażeń i użycia dymów przez wojska, natomiast w okrażeniu i wychodzeniu z niego zadania obrony przeciwchemicznej będą wykonywane przede wszystkim siłami i środkami ZT przy zmniejszonym udziale pododdziałów szczebla armijnego.

Charakter działań wojennych określa poziom i rodzaj zagrożenia wojsk, jakie stwarza broń masowego rażenia użyta przez przeciwnika w każdym okresie działań i etapie operacji obronnej. Można założyć, że w pasie obrony armii może być wykonane 120-150 i więcej uderzeń jądrowych, z tego większość małej i bardzo małej mocy. Mogą to być wybuchy powietrzne i niskie powietrzne niszczące obiekty lecz nie stwarzające istotnych przeszkód na kierunku działań zaczepnych prze-

Zosada: na srebrku ~~ułam~~ teletycznym ułamku prędkości obrotowej →
odokonywającym frukcie - ogniow, na srebrku opera-
cyjnym niższej i obrotowej 'konstrukcji.

ciwnika. Naziemne uderzenia jądrowe mogą być skierowane przeciwko drugim rzutom operacyjnym, odwodom specjalnym i tyłom armii w rejonach rozmieszczenia, bądź przeciwko drugim rzutom i odwodom wychodzącym do przeciwuderzenia. Według oszacowań liczba naziemnych wybuchów może stanowić do 20 % ogólnej liczby wykonanych uderzeń jądrowych.

Jak z tego wynika, promieniotwórcze skażenie terenu obejmie tylną część pasa armii; w sprzyjających warunkach również na rubieżach rozwinięcia wojsk do przeciwuderzenia. Przyjmuje się /podr. Zabezp.chem. ... część III. s. 26/, że strefy skażeń mogą objąć do 20-30 i więcej procent pasa obrony armii.

Skutkiem uderzeń jądrowych może być utrata zdolności bojowej przez 2-3 ogólnowojskowe związki taktyczne, 20-30 % związków taktycznych i oddziałów wojsk raketowych i artylerii, 30-50 % oddziałów wojsk OPL i tyłów armii oraz 20-30 % liczby odwodów specjalnych armii /podr. Zab.chem. ... s. 26/. W strefach skażeń straty popromienne mogą wynieść 5-10 % etatowej liczby żołnierzy wojsk znajdujących się w strefach skażeń promieniotwórczych.

Obok broni jądrowej może zostać użyta broń chemiczna zarówno do obniżania zdolności bojowej pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych, jak i do ograniczania swobody prowadzenia działań bojowych. Obiektem uderzeń tą bronią mogą być obiekty o małej powierzchni - w stosunku do których użycie broni jądrowej byłoby niecelowe - lub obiekty znajdujące się na zapleczu, a także obiekty nie mające bezpośredniego związku z działaniami bojowymi.

Według ocen dokonywanych przez specjalistów przyjmuje się, że nietrwałymi środkami trującymi będzie się przede wszystkim atakować pierwszy rzut obrony, by spowodować natychmiastowe straty i zmusić broniącego się do stosowania środków ochrony, nie powodując jednocześnie skażeń rejonów, z których zajęciem lub przekroczeniem liczy się prowadzący działania zaczepne. Trwałe środki trujące są przewidywane do użycia przeciwko drugim rzutom i odwodom oraz do skażenia terenu i wojsk. Nie będzie przez to możliwe terminowe wsparcie przez nie wojsk broniących się w pierwszym rzucie. Trzeba podkreślić, że są to tylko oszacowania, rozwój bowiem broni chemicznej i wprowadzenie do arsenału wojsk coraz to nowszych środków trujących może całkowicie zmienić powyższy scenariusz.

Uderzeń bronią chemiczną można oczekiwać w toku wykonywania przez przeciwnika ogniowego przygotowania i wsparcia ataku, jak

i w czasie walki jego wojsk w głębi obrony, przy czym intensywność tych uderzeń będzie zależna od zakładanych celów i wyników prowadzonych działań wojennych.

Uwzględniając maksymalne możliwości i masowość użycia broni chemicznej przez przeciwnika można szacować, że w toku operacji obronnej, w rejonach uderzeń chemicznych i w obszarze rozprzestrzeniania się pierwotnych i wtórnych obłoków skażonego powietrza, znajdzie się około 30-50 batalionów, a straty mogą wynieść 30-40 % liczby żołnierzy skażonych pododdziałów. ~~Do~~ ~~dać~~ do tego trzeba, że potrzeba użycia środków indywidualnej ochrony przed skażeniami, mimo niezaprzeczalnych korzyści, przyniesie także obniżenie o 20-30 % sprawności i skuteczności działania broniących się wojsk w stosunku do obrony bez użycia sprzętu ochronnego.

W warunkach pola współczesnej walki godzi się także zwrócić uwagę na inny rodzaj zagrożenia, na zagrożenie pochodzące od toksycznych środków przemysłowych, stosowanych w przemyśle, którego obiekty znajdują się w obszarze działań obronnych armii. I nie idzie tu tylko o obiekty przemysłu chemicznego, w praktyce bowiem każdy duży zakład przemysłowy produkuje lub wykorzystuje w procesach technologicznych jeden lub kilka związków chemicznych, zaliczanych do toksycznych środków przemysłowych. Mogą one powodować ciężkie, a nawet śmiertelne zatrucie ludzi i zwierząt oraz degradację środowiska naturalnego, w którym się toczą działania wojenne.

Charakterystyczną może być przy tym sytuacja, że uwolnienie toksycznych środków przemysłowych może mieć miejsce zarówno w wojnie ograniczonej li tylko do broni konwencjonalnej, jak i w wojnie, w której używa się bez ograniczeń różnych rodzajów środków rażenia. Uwolnienie TSP z pojemników i w efekcie skażenie otoczenia może powstać wskutek bombardowań, ostrzału artyleryjskiego itp., przy czym mogą to być działania zamierzone lub niezamierzone.

Ocenia się, że wielkość strat od porażień tymi środkami może się zawierać w granicach do 10, a nawet 50 procent żołnierzy pododdziałów, jakie się znalazły w strefach skażeń. Dodatkowe porażenia mogą mieć miejsce w przypadku spożycia lub użycia wody ze skażonych zbiorników wodnych w terenie.

Skład wojsk obrony przeciwchemicznej i ich wyposażenie w powiązaniu z jednostkami armii i charakterem prowadzonych przez nie działań bojowych, określają możliwości armii wykonania przedsięwzięć

obrony przeciwchemicznej. Może mieć miejsce sytuacja, kiedy operację obronną rozpocznie się z nieukompletowanymi dostatecznie pododdziałami i oddziałami przeciwchemicznymi. Wtedy wystąpią ograniczenia w wykonywaniu zadań obrony przeciwchemicznej. Oddziały i pododdziały przeciwchemiczne mogą być również w pełni ukompletowane, lecz sytuacja bojowa nie pozwoli na pełne ich wykorzystanie. W innym wypadku zakres zadań bojowych oraz terminy ich realizacji będą rzucać na potrzeby i możliwości użycia wojsk obrony przeciwchemicznej oraz na wykonywane przedsięwzięcia ochronne. Oznacza to, że przedsięwzięcia obrony przeciwchemicznej muszą być i będą zgrane z działaniem wojsk, co tworzy warunki do ześrodkowania wysiłków wojsk w określonym rejonie lub na kierunku, gdzie jest to w danej chwili niezbędne.

Warunki terenowe na obszarze Polski i zależność od pory roku powodują, iż każda operacja armijna będzie wymagać innej organizacji obrony przeciwchemicznej. Na przykład w pasie przymorskim trzeba zwrócić uwagę na problemy współdziałania w tym zakresie z marynarką wojenną, wojskami desantowymi czy wojskami OPK. W obszarach wyżynnych i podgórskich trzeba będzie zwracać uwagę na specyficzne właściwości obrony przeciwchemicznej, określane ^{wplywem} na nią rzeźby i pokrycia terenu. Inaczej także będą realizowane przedsięwzięcia w warunkach wiosny i jesieni, niż w warunkach lata czy zimy.

Wszystkie wymienione dotąd czynniki, a i wiele innych, określają możliwości wykonania przedsięwzięć obrony przeciwchemicznej. Widzimy także, że są one i muszą być powiązane z działalnością wojsk na polu walki. W operacji obronnej armii ich realizacja sprowadza się do: po pierwsze - zapewnienia ochrony wojsk przed skażeniami i po drugie - czynnego przeciwdziałania przeciwnikowi miotaczami ognia i biernego przeciwdziałania dymami.

Zakres użycia sił i środków wojsk oraz sposoby działania w realizacji obrony przeciwchemicznej obejmują wykonanie w jej ramach następujących zadań:

1. Wykrywania uderzeń wykonanych bronią masowego rażenia.
2. Określanie parametrów uderzeń i prognozowanie ich skutków.
3. Prowadzenie rozpoznania skażeń.
4. Indywidualną i zbiorową ochronę przed skażeniami i środkami zapalającymi.
5. Kontrolę stopnia skażenia i napromienienia.
6. Prowadzenie zabiegów specjalnych i sanitarnych.
7. Użycie dymów.

8. Użycie miotaczy ognia.

Warunkiem skuteczności obrony przeciwchemicznej jest jej kompleksowy i powszechny charakter. Toteż i w.w. zadania będą wykonywali żołnierze oddziałów i ZT wszystkich rodzajów wojsk, używając sprzętu i środków przeciwchemicznych. Złożone i bardziej pracochłonne przedsięwzięcia wykonają etatowe lub przydzielone oddziały wojsk obrony przeciwchemicznej.

Uwaga ! Użyć schemat nr 7780. Struktura organizacyjna wojsk chemicznych armii.

W armii przeznaczone są do tego:

- 1 - szefostwo wojsk obrony przeciwchemicznej - specjalistyczny organ dowódcy przeznaczony do planowania, organizowania i kierowania obroną przeciwchemiczną i zabezpieczeniem techniczno-przeciwchemicznym, a także do dowodzenia wojskami przeciwchemicznymi w czasie działań bojowych;
- 2 - stacja obliczeniowo-analityczna skażeń /SOAS/ - element stanowiska dowodzenia, przeznaczony do zbierania, przetwarzania i opracowania informacji o uderzeniach BMR i ich skutkach. Składa się z trzech grup: ewidencji informacji i opracowania danych, opracowania i analizy prognozowanej sytuacji skażeń, opracowania i analizy rzeczywistej sytuacji skażeń obsługiwanych przez kompanię łączności. Wydzielony jest zespół na ZSD i TSD;
- 3 - pułk przeciwchemiczny - samodzielnie wykonujący zadanie rozpoznania i likwidacji skażeń oraz zwalczający przeciwnika miotaczami ognia. Składa się z kompanii dowodzenia, dwu batalionów zabiegów specjalnych, kompanii rozpoznania skażeń, kompanii miotaczy ognia i batalionu zaopatrzenia i obsługi. Możliwości bojowe określone są możliwościami poszczególnych pododdziałów. I tak:
 - kompania rozpoznania skażeń może rozpoznać 12 dróg marszu albo 1-2 rejony rozmieszczenia dywizji albo 6-12 rejonów porażenia bronią jądrową lub chemiczną, bądź może rozwinąć 12 posterunków obserwacji skażeń na powierzchni 2 700 km². Może także dokonać kontroli stopnia skażenia 2 400 żołnierzy lub 480 jednostek obliczeniowych sprzętu w ciągu godziny;
 - dwa bzs mogą rozwinąć 6 kompanijnych lub 12 plutonowych PZS i przeprowadzić zabiegi sanitarne 2 304 żołnierzy, dezaktywację 624 i odkażanie 432 jednostek obliczeniowych sprzętu bojo-

wego, a także odkazić 1 jednostkę napełnienia IRS 36 km drogi skażonej iperytem i 18 km drogi skażonej VX;

- kompanię miotaczy ognia można razić żołnierzy w schronach, budynkach i innych ukryciach oraz pojazdy wrażliwe na napalm, a także powodować pożary lasów, upraw i budynków;

- 4 - batalion chemiczny tyłów armii - do likwidacji skażeń w elementach ugrupowania tyłów oraz odkażania umundurowania. Składa się z kompanii chemicznej, mogącej rozpoznać 4 drogi marszu albo 2-4 rejony uderzeń BMR lub 4 rejony rozmieszczenia batalionu, skontrolować 240 żołnierzy lub 48 jo sprzętu w ciągu godziny oraz przeprowadzić zabiegi sanitarne 96 żołnierzy, odkazić 36 lub zdezaktywować 52 jednostki obliczeniowe sprzętu. Dwie kompanie odkażania umundurowania, wchodzące w jego skład, mogą odkazić: 2 376 kpl. letniego umundurowania polowego lub 1 632 szt kurtek polowych albo 4 800 kpl. bielizny bądź 2 376 kpl. dresów, 3 200 par butów lub 1 632 szt odzieży ochronnej OP-1;
- 5 - klucz śmigłowców rozpoznania skażeń ze składu eskadry lotnictwa łącznikowego armii prowadzący powietrzne rozpoznanie skażeń terenu oraz maskowanie dymem wojsk i obiektów. Swoimi trzema śmigłowcami może w ciągu godziny rozpoznać 540 km dróg /szybkość lotu 180 km/h/, rejon wokół rejonów wybuchów jądrowych o powierzchni do 540 km² lub o powierzchni 1 620 km², a także postawić zasłonę dymną na odcinku 15 km, utrzymującą się przez 5 min. lub zamaskować dymem obiekt o powierzchni 1,5-2 km²;
- 6.- polowy skład chemiczny armii, wchodzący w skład ABMZ i przeznaczony do zaopatrywania wojsk w sprzęt i środki przeciwchemiczne;
- 7 - kompania remontu sprzętu chemicznego w składzie ABR przeznaczona do wykonywania remontu średniego sprzętu przeciwchemicznego /w razie potrzeby także i remontu bieżącego/.

Oprócz tych związków taktycznych i pododdziałów armia może zostać wzmocniona frontową kompanią zadymiania.

Rozważmy teraz w jakich warunkach i w jaki sposób można realizować zadania obrony przeciwchemicznej w operacji obronnej armii, wykorzystując przedstawione siły wojsk obrony przeciwchemicznej. Jako podstawę przyjmijmy podstawowe etapy działalności bojowej wojsk tj.: bitwę obronną o utrzymanie taktycznej strefy obrony, wykonanie przeciwuderzenia, prowadzenie bitwy obronnej w głębi ugrupowania operacyjnego oraz działania bojowe w okrążeniu i podczas wychodzenia z niego.

W czasie prowadzenia bitwy obronnej dużą wagę przywiązuje się do manewru ogniem, siłami i środkami, jednocześnie przygotowując się do wykonania przeciwuderzenia siłami drugiego rzutu operacyjnego. Obszar działań, na którym wykonuje się zadania obrony przeciwchemicznej obejmuje sobą cały pas obrony armii. Można jednak wyróżnić w nim strefy, w których owe zadania są realizowane różnymi siłami i środkami.

Wykrywanie wybuchów jądrowych i określanie ich parametrów prowadzi się w całym pasie obrony armii siłami i środkami związków taktycznych i oddziałów, włączanymi w sieci wykrywania skażeń. W celu zabezpieczenia przesunięcia i manewru sił drugiego rzutu operacyjnego na wyznaczone im kierunki do przeciwuderzenia lub do wzmocnienia obrony w rejonach, gdzie ona osłabła, prowadzi się rozpoznanie skażeń. Aby maksymalnie wykorzystać posiadane możliwości oraz użyć siły i środki rozpoznania skażeń zgodnie z ich przeznaczeniem, pas obrony armii podzielono umownie na dwie strefy - taktyczną i operacyjną, odpowiednio rozkładając w nich wysiłek rozpoznania.

Strefa taktyczna obejmuje związki taktyczne pierwszego rzutu operacyjnego i ma głębokość 30-40 km. Rozpoznanie skażeń prowadzi się w niej siłami i środkami wojsk, które tam się znajdują. Strefa operacyjna rozciąga się w pasie położonym w odległości od 30-40 do 100-120 km od przedniego skraju. W niej są rozmieszczone wojska rakietowe armii, jej drugie rzuty i odwody, tu przebiegają drogi manewru wojsk i tu wyznacza się rubieże rozwijania odwodów i drugich rzutów, tutaj wreszcie pracują jednostki tyłowe oraz są utrzymywane drogi dowozu i ewakuacji. Aby te elementy ugrupowania i infrastruktury mogły działać w warunkach skażeń, prowadzi się rozpoznanie powietrzne - kluczem śmigłowców rozpoznania skażeń, i naziemne - kompanię rozpoznania skażeń oraz siłami wojsk, przestrzegając pewnych zasad.

I tak, klucz śmigłowców rozpoznania skażeń z reguły jest na lądowisku w stałej gotowości do prowadzenia rozpoznania skażeń promieniotwórczych po naziemnych wybuchach jądrowych. Jego zadanie to kontrola dróg armijnych oraz zapasowych rejonów rozmieszczenia: jednostek drugiego rzutu, odwodów oraz elementów tyłowych. Rozpoznaje skażenia albo według kierunku wyznaczonego punktami terenowymi albo w obszarze wyznaczonym umownie przyjętymi granicami. Może także rozpoznawać teren w czasie przebazowania na kolejne lądowiska.

Kompania rozpoznania skażeń ma za zadanie rozpoznawać zapasowe rejony i drogi marszu dla ZT, które mają przejść do przeciwuderzenia

oraz rubieże rozwijania odwodów w terenie. Zadanie to wykonuje w rejonie naziemnego rozpoznania skażeń, kontrolując w nim okresowe wyznaczone odcinki dróg /co 2-3 godziny/, bądź rozpoznając drużynami rozpoznania skażeń wyznaczone drogi przesunięcia jednostek armijnych.

Kontrola napromienienia i stopnia skażenia jest wykonywana zgodnie z obowiązującymi zasadami, dlatego też nie będę jej omawiał. Zwrócę natomiast uwagę i podkreślę, że dla obrony jest charakterystyczne to, iż opierając się o wyniki kontroli, ustala się możliwy czas przebywania ^{zofniera} związków taktycznych i oddziałów w skażonym terenie oraz zakres przedsięwziętych przedsięwzięć profilaktyczno-leczniczych.

Zabiegi specjalne i sanitarne w związkach taktycznych pierwszego rzutu operacyjnego wykonuje się ich siłami i środkami, natomiast bataliony zabiegów specjalnych wykonują je na korzyść jednostek drugorzutowych. Rozmieszcza się je w ugrupowaniu tak, by mogły udzielić pomocy ABROT, grupie artylerii, odwodom, drugorzutowym dywizjom i stanowiskom dowodzenia armią. Odległość przesunięcia batalionów i ich pododdziałów do rejonów zabiegów zawiera się w granicach do 30 km od rejonów ich ześrodkowania.

Dymy są wykorzystywane do maskowania manewru artylerii zaangażowanej do kontrprzygotowania z zapasowych stanowisk ogniowych lub do maskowania manewru ABROT, stanowisk dowodzenia i wybranych obiektów w rejonie rozmieszczenia drugiego rzutu.

Mogą być również użyte do pozorowania rejonów ześrodkowania wojsk lub też innych obiektów w obszarze rozmieszczenia i działania armii by wprowadzić przeciwnika w błąd, co do własnych zamiarów i charakteru działań armii.

Kompania miotaczy ognia jest z zasady przydzielona do związku taktycznego, który broni się na kierunku spodziewanego głównego uderzenia przeciwnika.

W toku walki obronnej może dojść do sytuacji bojowej, kiedy armia będzie wykonywać przeciwuderzenie. Walka będzie się nasilać, będą następować gwałtowne zmiany sytuacji na polu walki, gwałtownie wzrośnie także zagrożenie BMR. Przeciwnik bowiem może użyć broni jądrowej i chemicznej w całym pasie armii, a przede wszystkim na związki taktyczne i odwody wychodzące do przeciwuderzenia. Po wykonaniu uderzeń powstanie skomplikowana sytuacja skażeń promieniotwórczych i chemicznych na kierunku przegrupowujących się wojsk oraz strefy zniszczeń, zawałów, zatopień i pożarów, niekiedy w całym pasie działania armii. W tym etapie wzrośnie ranga obrony przeciwche-

micznej, a przede wszystkim wzrost znaczenia zadań rozpoznania skażeń, wykonywanych na rubieżach rozwinięcia się wojsk do przeciwuderzenia, by znaleźć drogi obejścia i kierunki z najmniejszymi mocami dawek w terenie.

Do wykonania zadań rozpoznania angażuje się wtedy siły i środki armii oraz związków taktycznych pierwszego rzutu, oprócz tego wykorzystuje się posterunki regulacji ruchu oraz pododdziały odpowiedzialne za utrzymanie dróg. Na rubieżach rozwinięcia rozpoznanie prowadzą siły i środki związków taktycznych znajdujących się na kierunku wojsk przeciwuderzających. Za tymi rubieżami rozpoznanie skażeń prowadzą pododdziały rozpoznania wojsk obrony przeciwchemicznej w obszarze, w którym znajdują się drogi przesunięcia wojsk oraz w głębi, gdzie przebiegają drogi dowozu i ewakuacji. Ponadto okresowo patroluje się drogi marszu śmigłowcami rozpoznania skażeń.

Obok rozpoznania duże znaczenie będzie miało przeprowadzenie zabiegów specjalnych w interesie zgrupowania jednostek uderzających na przeciwnika. Jednakże występuje tu pewien podział zakresowy. Otóż związki taktyczne i oddziały skażone pyłem promieniotwórczym i środkami trującymi, o ile nie utraciły zdolności bojowej, przeprowadzają częściowe zabiegi specjalne własnymi siłami i środkami, po czym rozwijają się na wyznaczonych rubieżach. Te natomiast, które utraciły zdolność bojową wyprowadzane są do wybranych uprzednio rejonów, w których pododdziały pułku przeciwchemicznego przeprowadzają całkowite zabiegi specjalne. W rejonach tych, z zasady rozmieszczonych w pobliżu dróg marszu wojsk, rozwija się wcześniej punkty zabiegów specjalnych.

Wielkie znaczenie w tym etapie walki będą mieć dymy, stosowane szczególnie tam, gdzie wojska będą wykonywać zadania w terenie otwartym. Zasadniczą uwagę trzeba zwrócić w tym wypadku na maskowanie dymem czołgów i BWP przed rażącym działaniem broni precyzyjnej. Zadanie to wykonuje się siłami i środkami wojsk pancernych i zmechanizowanych, tj. przez wykorzystanie termicznej aparatury dymotwórczej oraz użycie świec dymnych. Kompania zadymiania jest wykorzystywana do maskowania przepraw i mostów na drogach przesunięcia wojsk; może także maskować rozwijanie się wojsk do przeciwuderzenia.

W wypadku uzyskania przez przeciwnika przewagi w całym pasie obrony armii, przewiduje się wykorzystanie drugiego rzutu do obsadzenia armijnej rubieży obrony. Na zagrożone kierunki wysuwa się wtedy odwody przeciwpancerne i dywizje stanowiące drugi rzutu armii,

jednocześnie tworząc odwód ogólnowojskowy z wojsk, które zostały rozbite w pierwszym pasie lub znajdują się na kierunkach pasywnych oraz planując wykonanie ewentualnych kontrataków na skrzydłach głównego zgrupowania uderzeniowego przeciwnika, jeżeli zaistnieją ku temu warunki.

Taki zarys sytuacji bojowej wskazuje na potrzebę manewrowego działania wojsk obrony przeciwchemicznej i skupienia ich wysiłku na zabezpieczeniu tych elementów, które będą stanowić o trwałości obrony oraz o zwolnieniu tempa natarcia przeciwnika i zadaniu mu dużych strat. Wprawdzie nie można wykluczyć uderzeń BMR, jednak nie wydaje się bardzo prawdopodobne by były one wykonywane w masowej skali. Sądzę, że można się skłonić ku wykonywaniu uderzeń selektywnych na wybrane obiekty ugrupowania obronnego armii. W takim wypadku działanie pododdziałów i oddziałów przeciwchemicznych, będzie cechować interwencyjność - wykonywania zadań tam, gdzie zaistnieje po temu potrzeba, szczególnie zaś w zakresie likwidacji skutków skażeń promieniotwórczych i chemicznych.

Warunki walki obronnej wskazują na konieczność prowadzenia rozpoznania skażeń w obszarze przesunięcia odwodów specjalnych oraz na kierunkach przemieszczenia się jednostek przechodzących do odwodu ogólnowojskowego. Z powodzeniem mogą je realizować pododdziały kompanii rozpoznania skażeń - plutony rsk - działające samodzielnie oraz klucz śmigłowców rozpoznania skażeń, który może wykorzystać w tym wypadku swój walor jakim jest manewrowość i szybkość działania.

Podkreślić trzeba użycie dymów, stosowanych nawet na szerokim froncie, do maskowania przesunięcia elementów ugrupowania bojowego na wyznaczone im rubieże wykonywania zadań bojowych. Do tego można wykorzystać śmigłowce lub pododdziały zadymiania ze szczybla frontu, jeżeli armia zostanie nimi wzmocniona.

W rejonach działania odwodów specjalnych można użyć kompanii miotaczy ognia współdziałającej np. z OPpanc, bądź przeznaczyć ją do ochrony i pogłębienia pól minowych ustawianych tam, gdzie jest to niezbędne dla ograniczenia swobody manewru wojsk przeciwnika. Można ją także użyć do tworzenia zasadzek ogniowych lub zasadzek czołgowo-ogniowych w ciasninach terenowych itp.

W operacji obronnej związki taktyczne armii lub cała armia może się znaleźć w okrążeniu. Przy tym jej jednostki mogą ponieść znaczne straty w ludziach i sprzęcie, tracąc zdolność bojową. Może więc za-

istnieć potrzeba odtwarzania ich zdolności bojowej i wykonywania zadań obrony przeciwchemicznej ograniczonymi siłami i środkami. W takiej sytuacji charakter i skala użycia broni masowego rażenia będą warunkowane możliwościami wojsk przeciwnika. BMR może być użyta na kierunkach uderzeń rozcinających by otworzyć drogę natarcia. Na przykład uderzenie jądrowe małej mocy lub neutronowe może spowodować wyłom na obszarze 2 km, w który można wprowadzić wojska. Uderzenia będą selektywne, atakujące wybierane cele lub obiekty terenu, toteż i sytuacja skażeń będzie mieć raczej lokalny ogniskowy charakter.

Dlatego też zadania obrony przeciwchemicznej będą z zasady wykonywane siłami i środkami samych wojsk, często w warunkach ciągłych ataków sił przeciwnika. W związku z taką sytuacją bojową przestrzega się następujących zasad. Wszystkim związkom taktycznym i oddziałom w rejonie okrążenia wyznacza się strefy odpowiedzialności w zakresie wykrywania wybuchów jądrowych i rozpoznania skażeń promieniotwórczych i chemicznych. Kompania rozpoznania skażeń wykonuje zadania przede wszystkim w interesie ABROT oraz odwodów, kontrolując rejony przeznaczone do zajęcia przez nie oraz drogi przesunięcia do rubieży rozwijania do natarcia. Rozpoznaje się także lądowiska dla śmigłowców i samolotów, dostarczających środki materiałowe okrążonym wojskom.

Z chwilą przejścia przeciwnika do aktywnych działań, ^{posiłkowy} wysiłek rozpoznania skażeń skupia się na drogach manewru wojsk armii.

Kontrolę napromienienia i stopnia skażenia prowadzi się analogicznie jak w działaniach obronnych, natomiast zabiegi specjalne i sanitarne wykonuje się bezpośrednio w rejonach zajmowanych przez wojska, przeprowadzając jednakże tylko zabiegi częściowe siłami i środkami tych wojsk. Pododdziały przeciwchemiczne angażuje się do zabiegów w wojskach raketowych, artylerii, w wojskach OPL, w odwodach i na stanowiskach dowodzenia armii.

Zasłony dymne stawiane przez pododdziały zadymiania służą do maskowania stanowisk startowych ABROT, stanowisk dowodzenia i do pozorowania rejonów ześrodkowania oddziałów, bądź innego ich działania.

Kompania miotaczy ognia wykonuje zadania w składzie jednego ze związków taktycznych, w pododdziałach piechoty broniącej się w pierwszym rzucie.

Kończąc warto, jak sądzę, poświęcić kilka słów podkreśleniu znaczenia obrony przeciwchemicznej. W skomplikowanej sytuacji na polu współczesnej walki spełnia ona, będąc ściśle związaną z wojskami, podstawowe zadanie - zapewnia ochronę wojsk przed skażeniami i tworzy warunki do utrzymania odpowiedniego poziomu zdolności bojowej pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych.

Wydrukowano w 2 egz.

Egz.nr 1-2 - DZS

Wyk. - płk St. ŚLADKOWSKI

Druk. - T.S. dnia 1990-09-14

Nr ks.masz. Pf 40/KWOPChem.

